

Kritik mot en lärare vid Kapareskolan i Onsala, Kungsbacka kommun, för att han kontrollerade applikationerna i en elevs mobiltelefon

Beslutet i korthet: En förälder framförde klagomål mot att en lärare hade "tittat igenom" hans dotters mobiltelefon, som hon hade med sig till en lektion.

JO uttalar i beslutet att läraren hade kunnat omhänderta mobiltelefonen med stöd av 5 kap. 22 § skollagen om han bedömde att eleven använde mobiltelefonen på ett sätt som störde skolverksamheten. Det finns däremot inte något lagstöd för skolpersonal att undersöka/kontrollera en elevs mobiltelefon. Läraren borde därför inte ha gjort någon kontroll av innehållet i telefonen och han kan inte undgå kritik för sitt agerande.

Anmälan

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot läraren BB vid Kapareskolan i Onsala, Kungsbacka kommun, för att läraren hade "tittat igenom" hans dotter CC:s mobiltelefon trots att hon inte hade samtyckt till det.

AA uppgav i huvudsak följande. I samband med att hans dotter CC kom till en NO-lektion den 11 mars 2013 kontrollerade läraren hennes mobiltelefon, en iPhone. Läraren sa att han skulle kontrollera att hon inte hade använt telefonen till något otillbörligt och gick igenom de applikationer (program) som fanns i telefonen. Läraren har uppgett att CC hade samtyckt till att han tittade igenom telefonen, men enligt CC stämmer inte det. CC kände sig kränkt av händelsen. Vid samtal efteråt med skolans rektor och läraren verkade ingen av dem anse att händelsen var extraordinär på något sätt. Lärarens agerande var felaktigt.

Utredning

JO begärde att Nämnden för Förskola och Grundskola i Kungsbacka kommun skulle yttra sig över anmälan. Nämnden anförde i huvudsak följande (omnämnda bilagor har utelämnats).

Rektor för Kapareskolan, DD, lämnar i bilagda skrivelse en redogörelse över hur berörda befattningshavare på Kapareskolan har uppfattat den anmälda händelsen och vilka åtgärder som de har vidtagit för att tydliggöra Kapareskolans rutiner med anledning av händelsen.

Utöver redovisade åtgärder kommer skolan under vecka 37 att förtydliga sina rutiner så att lärare i första hand uppmanar elever att lägga undan föremål som lärare bedömer används på ett sätt som är störande för utbildningen, i andra hand att lärare,

om övriga förutsättningar för ett omhändertagande enligt skollagen är uppfyllda, tar hand om föremålet utan att undersöka det. Rutinen kommer således, i ett fall som det anmälda, vara att läraren i första hand uppmanar eleven att lägga undan mobiltelefonen, i andra hand att läraren tillfälligt tar hand om mobiltelefonen utan att undersöka den.

- - -

I början av v 11 fick jag, DD rektor, ett telefonsamtal från AA, i vilket han påtalade att hans dotter CC känt sig kränkt, då hennes lärare BB tagit hennes mobil och enligt CC tittat igenom de applikationer som hon använt.

I inledningen av samtalet fick jag uppfattningen om att det handlade om beslagtagande av ett föremål som använts störande, skollagen 5 kap. 22 §.

Under samtalets gång fick jag dock klart för mig att det AA ifrågasatte var främst om det var ok av läraren att titta i elevens mobil samt naturligtvis sättet det enligt dottern skett på.

Det stod relativt snart klart för mig att våra rutiner kring ordningsreglerna kring användandet av mobiltelefoner och iPads var otydliga. Dessutom blev jag osäker på om våra lärare generellt visste vad som gällde i frågan, varpå vi, skolledningen, tog upp detta vid nästkommande konferens som en första åtgärd att klargöra vad som gäller vid användande, förvarande och omhändertagande av mobiltelefoner och iPads.

Då det gällde AA:s tankar och synpunkter kring lärarens bemötande – att CC blivit ledsen och känt sig kränkt – har både läraren BB och jag tagit detta på största allvar. BB bad CC omgående om ursäkt. En elevhälsokonferens bokades till den 18 mars (se bilaga 1), då AA inte kunde komma tidigare än detta datum. Vid konferensen framgick att CC:s och BB:s uppfattning om vad som hänt gick isär på den springande punkten om han bett om tillåtelse att titta i mobilen eller ej. Däremot hade han bett CC om ursäkt, då hon blivit ledsen och känt sig kränkt. V hade godtagit ursäkten. Vid elevhälsokonferensen bestämdes att CC, BB och rektor skulle följa upp mötet främst för att säkerställa att relationen elev-lärare fungerar och att CC känner fortsatt förtroende för läraren och skolan. Ett sådant uppföljande möte ägde rum 2013-05-21 (se bilaga 2). AA erbjöds att delta men avböjde.

BB har fört minnesanteckningar utifrån hans perspektiv på den uppkomna händelsen (se bilaga 3). Av dessa framgår att BB bett CC stänga av sin iPad i början av lektionen och att han något senare, då han vid ett par tillfällen bett henne låta bli mobilen, tog hand om denna då han uppfattade att CC använde mobilen på ett sätt som störde undervisningen både för henne själv och för kamrater jämte henne. Då BB misstänkte att CC inte använde mobilen till skolrelaterat arbete, bad han henne att få se vilka applikationer hon använt. Han klickade fram dessa ikoner, men öppnade inte. BB:s bestämda uppfattning är att han bad CC om lov. CC:s den motsatta, att BB inte bad om lov. Skolledningen har ingen anledning att tro något annat än att BB, mån om att upprätthålla ordningen i klassen och kunna bedriva adekvat utbildning, omhändertog mobilen och bad CC om tillåtelse att titta på apparna.

Vid nästkommande arbetsplatsträff, APT, med Kapareskolans personal togs frågan kring mobilanvändandet upp. Pedagogerna anmodades läsa igenom ett par skrivelser från Skolinspektionen rörande frågan. Därefter fick de diskutera igenom och komma med förslag på en lämplig formulering till skolans ordningsregler (se bilaga 4, 5, 6 och 7).

Vid ledningsgruppsmöte den 22 april (se bilaga 8) togs beslut om att utifrån de förslag som framkommit på APT formulera ett förslag på ordningsregel där eleverna får ha med sina digitala verktyg till lektion men behålla dessa avstängda/i ljudlöst läge till dess att läraren ber dem använda dem i undervisningen. Vid vissa tillfällen ska elever utifrån särskilda skäl kunna få ha mobilen på.

Frågan togs upp med Kapareskolans föräldraförening (se bilaga 9). Föräldrarna var positiva till att vi formulerar oss kring användande, förvarande och omhändertagande av mobiltelefoner och iPads och emotsåg ett förslag från skolledningen.

Elevrådet har diskuterat frågan men inte kommit med några egentliga förslag. De inväntar skolledningens förslag vilket kommer att presenteras i början av höstterminen för såväl elever som föräldrar.

AA kommenterade remissvaret och anförde bl.a följande. När CC satte sig la hon sin mobiltelefon och iPad på skolbänken. De var avstängda och hon rörde dem inte. Lärarens uppgift om att han vid flera tillfällen bad henne att stänga av stämmer alltså inte. CC störde varken sig själv eller sina klasskamrater. Lektionen hade inte ens börjat när läraren kom fram till CC och tog upp telefonen. Läraren omhändertog inte mobiltelefonen. Han tog upp telefonen, klickade fram applikationerna, kommenterade dem och la sedan tillbaka telefonen på CC:s bänk.

Bedömning

Av utredningen framgår att eleven CC hade med sig sin mobiltelefon till en lektion och att läraren BB tog telefonen, tittade igenom vilka applikationer som fanns och sedan lämnade tillbaka telefonen till CC. Jag konstaterar att uppgifterna i anmälan och remissvaret skiljer sig åt i vissa delar. Enligt anmälan tog läraren upp telefonen precis innan lektionen började och kontrollerade applikationerna i den utan att CC hade samtyckt till det. Uppgifterna i remissvaret ger en annan bild av situationen. Enligt nämnden omhändertog läraren telefonen på grund av att CC använde den på ett sätt som störde undervisningen. Nämnden har också anført att läraren bad om – och fick – CC:s samtycke till att kontrollera vilka applikationer som hon hade använt.

I 5 kap. skollagen (2010:800) finns bestämmelser som syftar till att säkerställa trygghet och studiero i skolan. Av 5 kap. 6 § skollagen framgår att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Rektorn eller en lärare kan, om vissa förutsättningar är uppfyllda, fatta beslut om bl.a. utvisning, kvarsittning, avstängning och omhändertagande av föremål. En sådan åtgärd får vidtas bara om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

En lärare får, enligt 5 kap. 22 § skollagen, omhänderta föremål från en elev som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Det kan exempelvis röra sig om en mobiltelefon eller en leksak som används under lektionstid och som stör undervisningen (prop. 2006/07:69 s. 15). Ett omhändertaget föremål ska som huvudregel lämnas tillbaka till eleven senast vid skoldagens slut (5 kap. 23 § skollagen).

Nämnden har i remissvaret anført att läraren ”omhändertog” mobiltelefonen. Det är dock inte fråga om ett omhändertagande enligt 5 kap. 22 § skollagen att ta upp ett föremål, hålla i det mycket kortvarigt och sedan lämna tillbaka det.

Lärare har ett ansvar för att skapa en god studiemiljö i skolan, men ska bara använda sådana metoder och medel som har stöd i lagstiftningen. Om BB bedömde att CC använde mobiltelefonen på ett sätt som störde skolverksamheten hade han kunnat omhänderta telefonen med stöd av bestämmelsen i 5 kap. 22 § skollagen. Det finns däremot inte något lagstöd för skolpersonal att undersöka/kontrollera en elevs mobiltelefon. Läraren borde därför inte ha gjort någon kontroll av innehållet i telefonen. BB kan inte undgå kritik för sitt agerande. – Det jag nu har sagt tar naturligtvis inte sikte på en situation där en elev på eget initiativ visar innehållet i sin mobil för en lärare.

Jag noterar att skolan har vidtagit flera åtgärder för att en liknande situation inte ska uppstå igen.

Ärendet avslutas med den kritik som har uttalats.